Konferenca për mundësitë e punësimit dhe tendencat e tregut të punës në zonën ndërkufitare mes Shqipërisë dhe Malit të Zi

24 - 25 Prill 2023, Bar, Mal i Zi

Konferenca u organizua si pjesë e Projektit "Aftësitë për punësim të qëndrueshëm dhe rritje ekonomike gjithëpërfshirëse të rajonit ndërkufitar të Shqipërisë dhe Malit të Zi - "Aftësi për punë në Shqipëri - Mali i Zi" - financuar përmes Programit të Bashkëpunimit Ndërkufitar Mali i Zi - Shqipëri 2014 -2020 sipas Instrumentit për Asistencën e Para-Aderimit (IPA II).

Conference on Employment opportunities and Labor market trends in cross border area

24th - 25th April 2023, Bar, Montenegro

The conference was organized as part of the Project "Skills for sustainable employment and inclusive economic growth of the cross-border region of Albania and Montenegro – "Skills for jobs in Albania – Montenegro" - financed through Cross-Border Cooperation Programme Montenegro - Albania 2014-2020 under the Instrument for Pre-Accession Assistance (IPA II).

TEMAT DHE FOLËSIT

- **Tendencat e tregut të punës në Malin e Zi, situata aktuale, kufizimet dhe mundësitë** - Z. Milutin Vučinić, Zyra e Punësimit të Malit të Zi.
- **Tendencat e tregut të punës në Shqipë**ri – Z.Dritan Mezini, Agjencia e punësimit “DuaPune”.
- **Programet mbështetëse për të rinjtë, gratë dhe ndërmarrjet e vogla dhe të mesme në Malin e Zi** – Znj. Anđela Gajević, Ministria e Zhvillimit Ekonomik dhe Turizmit.
- **Rinia dhe arsimi – aftësitë dhe kompetencat për punësimin në të ardhmen dhe për sipërmarjet e të rinjve.**
  Moderatore: Biljana Bojanović, gazetare
  Folës: Prof. Dr. Darko Lacmanović, Fakulteti i Turizmit, Universiteti“ Mediteran”.
  Prof. Dr. Sandra Đurović, Fakulteti i Ekonomisë së Biznesit dhe Ligjeve, Universiteti Adriatik Bar.
  Znj. Ajla Jadadić, Unioni Sipërmarrësve të Rinj.
- **Sipërmarjet e të rinjve në Shqipëri** – Znj. Liridona Ura, Znj. Armanda Terpo, Organizata “GO2Albania”.

TOPICS AND SPEAKERS

- **Labor market trends in Montenegro – current situation, constraints and opportunities -** Mr. Milutin Vucinic, Employment Bureau of Montenegro.
- **Labor market trends in Albania -** Mr. Dritan Mezini, Employment Agency “DuaPune”.
- **Support programs for young people, women and small and medium-sized enterprises in Montenegro** – Ms. Andjela Gajevic, Ministry of Economic Development and Tourism.
- **Youth and education- skills and competences for future employment and for youth entrepreneurship .**
  Moderator: Biljana Bojanovic, journalist
  Speakers: Prof. Dr Darko Lacmanovic, Faculty of Tourism, University “Mediterranean’’.
  Prof. Dr Sandra Djurovic, Faculty of Business Economics and Law, University Adriatic Bar
  Ms. Ajla Jadadic, Union of Young Entrepreneurs.
- **Youth Entrepreneurship in Albania** – Ms. Liridona Ura, Ms. Armanda Terpo, “GO2Albania”.

This programme is funded by the European Union

MNE-ALB
IPA CROSS-BORDER COOPERATION PROGRAMME
MONTENEGRO-ALBANIA 2014-2020

BSC BAR

AIDA
Albanian Investment Development Agency
Agjencia Shqiptare e Zhvillimit të Investimeve

CHAMBER OF ECONOMY OF MONTENEGRO

1.SFIDAT E IDENTIFIKUARA PËR PUNËSIMIN E TË RINJVE DHE GRAVE

1.Papunësia e të rinjve është një nga problemet më të mëdha në ditët e sotme, problem i cili prek jo vetëm individin, por të gjithë shoqërinë.

Analiza e papunësisë së të rinjve, si problem ekonomik dhe social, imponohet nga shkalla e lartë e papunësisë së tyre si në Mal të Zi ashtu edhe në vendet përreth. Të dhënat statistikore tregojnë se shkalla e papunësisë tek të rinjtë është dukshëm më e lartë se shkalla e përgjithshme e papunësisë. Rreth një e katërta e papunësisë totale përbëhet nga të rinjtë, çka paraqet një sfidë ekonomike dhe sociale, zgjidhja e së cilës kërkon një qasje sistematike.

2.Një nga faktorët karakteristikë të tregut të punës është se të rinjtë punësohen herë pas here dhe kryejnë punë të nivelit më të ulët, pavarësisht nivelit më të lartë të arsimimit, si dhe që një numër i madh i punëtorëve të rinj punojnë në mënyre informale.

1.IDENTIFIED CHALLENGES FOR EMPLOYMENT OF YOUTH AND WOMEN

1.Youth unemployment is one of the biggest problems today, affecting not only the individual but also the entire community.

Analysis of the unemployment of young people, as an economic and social problem, is imposed by their high unemployment rate both in Montenegro and in the surrounding countries. Statistical data indicate that the youth unemployment rate is significantly higher than the overall unemployment rate. Around a quarter of total unemployment is made up of young people, which represents a challenge, both economic and social, the solution of which requires a systemic approach.

2.One of the characteristic factors of the labor market is that young people are occasionally employed, that they perform jobs of a lower level despite their higher level of educational

This programme is funded by the European Union
MNE-ALB IPA CROSS-BORDER COOPERATION PROGRAMME MONTENEGRO-ALBANIA 2014-2020
BSC BAR
AIDA Albanian Investment Development Agency / Agjencia Shqiptare e Zhvillimit të Investimeve
CHAMBER OF ECONOMY OF MONTENEGRO

3.Të rinjtë që hyjnë në tregun e punës përballen me një rrezik më të lartë të papunësisë dhe kanë më shumë gjasa të angazhohen në lloje të përkohshme ose të pasigurta punësimi. Pasojat negative të papunësisë shoqërohen me vështirësi financiare, shqetësim psikologjik dhe përjashtim social.

4.Programet arsimore nuk janë të përafruara me tregun e punës, çka është veçanërisht e theksuar në fushën e aftësive digjitale, duke e bërë të pamundur fitimin e njohurive dhe aftësive të nevojshme nga të rinjtë nëpërmjet arsimit tradicional.

5.Ka mungesë të praktikave të qëndrueshme turistike që mbështesin ruajtjen e mjedisit, përgjegjësinë sociale dhe rritjen ekonomike. Me këtë nënkuptojmë nisma të tilla si eko-turizmi, turizmi komunitar dhe programet e certifikimit të turizmit të përgjegjshëm.

attainment, as well as that a large number of young workers are in the informal economy.

3.Young people entering the labor market face a higher risk of unemployment and are more likely to enter temporary or precarious types of employment. The negative consequences of unemployment associated with financial difficulties, psychological distress and social exclusion.

4.Educational programs are not aligned with the labor market, which is especially emphasized in the field of digital skills, so young people cannot acquire the knowledge and skills needed in the market within regular education.

5.There is a lack of sustainable tourism practices that support environmental conservation, social responsibility and economic growth. By this we mean initiatives such as eco-tourism, community tourism and responsible tourism certification programs.

2. REKOMANDIME

Pjesëmarrës në konferencë ishin përfaqësues të sektorit të biznesit, institucioneve publike, institucioneve arsimore, mediave dhe sektorit civil. Konferenca u ndoq gjithashtu nga të rinj dhe gra që janë përfituesit përfundimtarë dhe target-grupi i synuar i projektit mes Shqipërisë dhe Malit të Zi.

Rekomandimet e mëposhtme për përmirësimin e punësimit dhe zhvillimin e bizneseve të të rinjve dhe grave në zonën ndërkufitare lindën nëpërmjet diskutimeve me folës dhe të ftuar në konferencë:

1. Rekomandimi është krijimi i një pakete masash nxitëse për përmirësimin e kapaciteteve të kompanive për të krijuar vende pune për të rinjtë.

2. Ulja e procedurave administrative (veçanërisht ato për marrjen e lejeve, licencave dhe pagimin e taksave), të cilat duhet të jenë më të lira dhe më efektive në kohë.

2.RECOMMANDATIONS

The participants of the conference were representatives of the business sector, institutions of the system, educational institutions, the media and the civil sector. The conference was also attended by young people and women who are the end users and target group of the Albania-Montenegro Job Skills project.

Through discussions with speakers and guests of the Conference, the following recommendations were made for improving the employment and development of young people's and women's own businesses in the cross-border area:

1.Recommendation is to create a package of incentive measures for improving the capacity of companies to generate jobs for young people.

2.Reduce administrative procedures (especially those for obtaining permits and licenses and paying taxes) should be cheaper and time-effective.

3.Aksesi në kredi duhet të lehtësohet për bizneset e vogla me histori të kufizuar krediti.

4.Duhet të forcohet disponueshmëria e mbështetjes cilësore jofinanciare për ndërmarrjet e vogla dhe të mesme (duke përfshirë trajnimin, shërbimet e këshillimit, shërbimet e marketingut, dhënien e informacionit, zhvillimin dhe transferimin e teknologjisë dhe përmirësimin e lidhjeve të biznesit).

5.Nëse sistemi arsimor i përgjigjet nevojave të tregut të punës, të rinjtë mund ta kenë më të lehtë të punësohen, duke minimizuar disbalancat e aftësive të kërkuara nga tregu. Për zbatimin e kësaj mase, duhen si në vijim: 1) zgjerimi i shërbimeve të këshillimit të karrierës në institucionet arsimore; 2) forcimi i stimujve për institucionet arsimore për të përafruar ofertën e tyre me nevojat e tregut të punës; 3) forcimi i bashkëpunimit ndërmjet institucioneve arsimore dhe punëdhënësve.

6. Rekomandimet që duhet të zbatohen për të përmirësuar ofrimin e shërbimeve të punësimit të të rinjve janë: Financimi i programeve të punësimit të të rinjve (veçanërisht praktikat dhe subvencionet për punësimin e punëtorëve të rinj) dhe përmirësimi i shërbimeve të destinuara për punëdhënësit me qëllim zgjerimin e fushës së vendeve të lira të shpallura përmes Agjencisë së Punësimit të Malit të Zi.

7. Nxitja e partneriteteve midis industrisë së turizmit dhe institucioneve arsimore për të zhvilluar programe trajnimi me cilësi të lartë që plotësojnë nevojat e industrisë. Zhvillimi i programeve të trajnimit që synojnë në mënyrë specifike aftësitë dixhitale për sipërmarrësit, duke përfshirë kurse mbi marketingun digjital, tregtinë elektronike dhe marketingun.

8. Të vendoset një fokus i veçantë dhe të përdoret më shumë eko-turizmi. Rajoni ka një trashëgimi të pasur natyrore, duke përfshirë

3.Access to loans should be made easier for small businesses with limited credit history.

4.The availability of quality non-financial support for small and medium-sized enterprises should be strengthened (including training, consulting and advisory services, marketing services, information, technology development and transfer, and improvement of business linkages).

5.Making the education system more responsive to labor market needs can help support the employability of young people and minimize skills imbalances and this includes the following measures: 1) expanding career counselling services in education institutions; 2) strengthening incentives for education institutions to align their offer with labor market needs; 3) strengthening collaboration between education institutions and employers.

6.Recommendations that should be implemented to improve delivery youth employment services are: Funding of youth employment programs (especially internships and subsidies for hiring new workers) and improvement of services intended for employers in order to expand the scope of vacancies advertised through the Employment Agency of Montenegro.

7. Foster partnerships between the tourism industry and educational institutions to develop relevant and high-quality training programs that meet the needs of the industry. Develop training programs that specifically target digital skills for entrepreneurs, including courses on digital marketing, e-commerce, and marketing.

8.To highly concentrate and leverage on eco-tourism. The region has a rich natural heritage, including national parks, mountains, and the Adriatic coastline. Promoting eco-tourism in the region could attract visitors who are interested

parqet kombëtare, malet dhe vijën bregdetare të Adriatikut. Promovimi i eko-turizmit në rajon mund të tërheqë vizitorë që janë të interesuar të eksplorojnë dhe të mësojnë rreth mjedisit natyror duke promovuar gjithashtu ruajtjen dhe zhvillimin e qëndrueshëm. Kjo mund të përfshijë zhvillimin e shtigjeve natyrore, eko-lozhave dhe programeve arsimore që nxjerrin në pah biodiversitetin dhe burimet natyrore të rajonit.

9. Për të zhvilluar më tej turizmin kulturor: Rajoni ka gjithashtu një trashëgimi kulturore të larmishme, e ndikuar nga një përzierje e traditave shqiptare dhe malazeze. Promovimi i mëtejshëm i turizmit kulturor mund të tërheqë vizitorë që janë të interesuar të eksplorojnë dhe të mësojnë rreth historisë, artit dhe artizanatit, muzikës dhe ushqimit të rajonit. Kjo mund të përfshijë zhvillimin e turneve kulturore, festivaleve dhe ngjarjeve që shfaqin pasurinë dhe diversitetin kulturor të rajonit.

10. Shitja e një paketë turizmi ndërkufitar: Si një rajon ndërkufitar, zona ofron mundësi unike për vizitorët për të eksploruar dhe përjetuar dy kultura të ndryshme në një udhëtim. Promovimi i turizmit ndërkufitar mund të tërheqë vizitorë që janë të interesuar të eksplorojnë Shqipërinë dhe Malin e Zi, duke përfshirë historinë e tyre të përbashkët si dhe traditat dhe bukurinë natyrore. Kjo mund të përfshijë zhvillimin e turneve, eventeve dhe aktiviteteve ndërkufitare që nxjerrin në pah identitetin ndërkufitar të rajonit dhe promovojnë bashkëpunimin dhe integrimin midis dy vendeve.

in exploring and learning about the natural environment while also promoting conservation and sustainable development. This could involve developing nature trails, eco-lodges, and educational programs that highlight the region's biodiversity and natural resources.

9.To further develop cultural tourism: The region also has a diverse cultural heritage, influenced by a mix of Albanian and Montenegrin traditions. Further promoting cultural tourism could attract visitors who are interested in exploring and learning about the region's history, arts, and crafts, music, and food. This could involve developing cultural tours, festivals, and events that showcase the region's cultural richness and diversity.

10. Sell a package of cross-border tourism: As a cross-border region, the area offers unique opportunities for visitors to explore and experience two different cultures in one trip. Promoting cross-border tourism could attract visitors who are interested in exploring both Albania and Montenegro, including their shared history, traditions, and natural beauty. This could involve developing cross-border tours, events, and activities that highlight the region's cross-border identity and promote cooperation and integration between the two countries.

This programme is funded by the European Union
MNE-ALB
IPA CROSS-BORDER COOPERATION PROGRAMME
MONTENEGRO-ALBANIA 2014-2020
BSC BAR
AIDA
Albanian Investment Development Agency
Agjencia Shqiptare e Zhvillimit të Investimeve
CHAMBER OF ECONOMY OF MONTENEGRO

3.MEMORANDUM MIRËKUPTIMI DHE BASHKËPUNIMI PËR ZBATIMIN E PROJEKTIT "SKILLS FOR JOBS" ALBANIA – MONTENEGRO".

Me dëshirën për të punuar së bashku, si dhe për të përballuar çdo sfidë në eleminimin e barrierave që hasin gratë dhe të rinjtë pjesëmarrës në konferencë në lidhje me vetë-punësimin, partnerët e projektit nënshkruan:

Memorandum mirëkuptimi dhe bashkëpunimi ndërmjet partnerëve të projektit dhe përfaqësuesve të institucioneve kompetente, sektorit të biznesit, institucioneve arsimore dhe mediave në fushën e Punësimit të Qëndrueshëm dhe Rritjes Ekonomike Gjithëpërfshirëse të Rajonit Ndërkufitar të Shqipërisë dhe Malit të Zi

Nënshkruesit e Memorandumit kanë dakordësuar se do të inkurajojnë shkëmbimin e informacionit ndërmjet sektorit të biznesit dhe atij akademik, institucioneve kompetente (nga sektori publik dhe civil) dhe medias, dhe për të forcuar më tej bashkëpunimin rajonal:

- Të inkurajojnë shkëmbimin e njohurive dhe përvojës profesionale nga praktika profesionale në fushën e Punësimit të Qëndrueshëm dhe Rritjes Ekonomike Gjithëpërfshirëse të Rajonit Ndërkufitar të Shqipërisë dhe Malit të Zi;
- Të punojnë së bashku në zhvillimin e programit të trajnimit teorik për rritjen e aftësive të kërkuara të punësimit për të rinjtë në zonat ndërkufitare;
- Të bashkëpunojnë për promovimin dhe mbështetjen e programit të trajnimit për punëkërkuesit e përzgjedhur për të rritur aftësitë e tyre në sektorët e identifikuar në zonën ndërkufitare;
- Të mbështesin promovimin dhe zhvillimin e programit të mentorimit që stimulon vetëpunësimin për të rinjtë dhe gratë e

3.MEMORANDUM OF UNDERSTANDING AND COOPERATION ON IMPLEMENTATION OF PROJECT "SKILLS FOR JOBS" ALBANIA – MONTENEGRO.

With the goal of facing challenges and wanting to work jointly on eliminating employment and self-employment barriers of women and youth at the Conference project partners have signed:

Memorandum of understanding and cooperation between project partners and representatives of competent institutions, business sector, education institutions and the media in the field of Sustainable Employment and Inclusive Economic Growth of Cross-Border Region of Albania and Montenegro

Signees of Memorandum have agreed that they will work on encouraging the exchange of information between the business and academic sectors, competent institutions (from public and civil sector) and the media, and to further strengthen regional collaboration:

- Encouraging the exchange of professional knowledge and experience from professional practice that we apply in the area of Sustainable Employment and Inclusive Economic Growth of Cross-Border Region of Albania and Montenegro;
- Jointly work on development theoretical training program for increasing required employability skills for youth in cross border area;
- Collaborate on promotion and support on-the-job training programme for the selected jobseekers to increase skills in the identified relevant sectors in the CB area;
- Support the promotion and development of mentoring program stimulating self-employment for the selected youth and women wanting to start their own businesses in the CB area;

This programme is funded by the European Union
MNE-ALB IPA CROSS-BORDER COOPERATION PROGRAMME MONTENEGRO-ALBANIA 2014-2020
BSC BAR
AIDA Albanian Investment Development Agency Agjencia Shqiptare e Zhvillimit të Investimeve
CHAMBER OF ECONOMY OF MONTENEGRO

përzgjedhura që dëshirojnë të fillojnë bizneset e tyre në zonën ndërkufitare;

- Të inkurajojnë së bashku punësimin dhe krijimin e startup-eve në zonën ndërkufitare;
- Të mbështesin së bashku zhvillimin e (të paktën) 10 planeve gjithëpërfshirëse të biznesit për të dhënë qëndrueshmëri dhe vazhdim pas përfundimit të projektit;
- Të punohet për zhvillimin e mbështetjes së qëndrueshme për punëdhënësit në zonën ndërkufitare për të përmirësuar konkurrencën dhe për të nxitur punësimin në rajonin ndërkufitar;
- Të mbështeten dhe promovohen aktivitetet e promovimit të projektit, shpërndarjes së rezultateve dhe mbështetjes së këshillimit/shkëmbimit të përvojës përmes krijimit të mjeteve online dhe komunikimit;
- Të shkëmbehet dhe të mbështeten në mënyrë reciproke informacione të bazuara në kërkime në lidhje me: punësimin, tendencat e tregut të punës dhe perspektivat e zhvillimit në zonën ndërkufitare, me qëllim të informimit më të mirë të subjekteve përkatëse në rajon;
- Të bashkëpunohet për identifikimin dhe vlerësimin e mundësive në sektorët përkatës të zhvillimit në rajonin ndërkufitar të Shqipërisë dhe Malit të Zi.

- Jointly encourage employment and creation of start-up businesses in cross border area;
- Jointly support development of (at least) 10 inclusive business plans to give the sustainability and follow up after the project completion;
- Work on development of durable and sustainable support to the employers in the CB area to improve competitiveness and create jobs to boost employment in the border region;
- Support and promote visibility activities of the project, dissemination of results, and the counselling/ experience exchange support through establishing online and communication tools;
- Mutually exchange and support research-based information related to the: employment, labour market trends and development prospect in CB area, with the aim of better informing relevant subjects in the region;
- Collaborate on identification and assessing opportunities in the relevant development sectors in the CB region of Albania and Montenegro.

4. SHEMBUJ TË PRAKTIKAVE MË TË MIRA

Programi për përmirësimin e konkurrueshmërisë së ekonomisë 2023 nga Ministria e Zhvillimit Ekonomik dhe Turizmit, Mali i Zi.

Programi për përmirësimin e konkurrencës së ekonomisë i përgatitur nga Ministria e Zhvillimit Ekonomik dhe Turizmit të Malit të Zi arrin vlerën 3 milionë euro dhe është miratuar me qëllim nxitjen e zhvillimit të proceseve, produkteve dhe shërbimeve ekzistuese, duke mbajtur në fokus forcimin e konkurrencës dhe potencialin eksportues të NMVM-ve përmes përmirësimit të produktivitetit dhe përfitimit nëpërmjet hapjes së vendeve të reja të punës, si dhe stimulimit dhe krijimit të subjekteve të reja afariste.

Programi përfshin 9 linja: Prokurim i pajisjeve me vlerë të lartë; Mbështetje për investime të vogla; Kupona për gratë dhe të rinjtë; Mbështetje për dixhitalizimin; Mbështetje për ekonominë qarkulluese; Mbështetje për ndërkombëtarizimin; Përmirësimin e marketingut; Ofrimin e shërbimeve të mentorimit; Mbështetje për bizneset e reja.

Risi në program është përfshirja e programeve speciale të linjës **“Kupona për gratë dhe të rinjtë”.** Ministria i njohu të rinjtë dhe gratë si një target grup vulnerabël që ka nevojë për mbështetje shtesë financiare në mënyrë që të jenë në gjendje të zhvillojnë dhe aplikojë zgjidhje të reja biznesi dhe të përmirësojë cilësinë e biznesit. Qëllimi përfundimtar i kësaj mbështetjeje është që kompanitë në pronësi të të rinjve dhe grave të forcojnë pozicionin e tyre në treg dhe të zgjidhin problemet e biznesit.

Ndërmarrjet që operojnë prej 1-3 vitesh mund të aplikojnë edhe për mbështetje jofinanciare, e cila përfshin ofrimin e shërbimeve të mentorimit në kohëzgjatje prej 25 orësh, krahas aplikimit për

4.BEST PRACTICES EXAMPLES

Program for improving the competitiveness of the economy 2023 from Ministry of Economic Development and Tourism.

The program for improving the competitiveness of the economy prepared by the Ministry of Economic Development and Tourism of Montenegro is worth 3 million euros and was adopted with the aim of encouraging the development of existing processes, products and services, with the aim of strengthening the competitiveness and export potential of MSMEs through improving productivity and profitability, with opening of new jobs, as well as stimulating the establishment of new business entities.

The program includes 9 program lines: Procurement of high-value equipment, Support for small investments, Vouchers for women and youth, Support for digitization, Support for the circular economy, Support for internationalization, Marketing improvement, Provision of mentoring services, Business beginners.

The novelty in the program is the introduction of special programs of the line "**Vouchers for women and young people".** The Ministry recognized young people and women as a vulnerable target group that needs additional financial support in order to be able to develop and apply new business solutions and improve the quality of business. The ultimate goal of this support is for companies owned by young people and women to strengthen their market position and solve business problems.

Companies that have been operating for 1-3 years can also apply for non-financial support, which includes the provision of mentoring services for a duration of 25 hours, in addition to

This programme is funded by the European Union
MNE-ALB IPA CROSS-BORDER COOPERATION PROGRAMME MONTENEGRO-ALBANIA 2014-2020
BSC BAR
AIDA Albanian Investment Development Agency / Agjencia Shqiptare e Zhvillimit të Investimeve
CHAMBER OF ECONOMY OF MONTENEGRO

kupon. Nga ana tjetër, mbështetja financiare përfshin ndarjen e granteve për mbulimin e një pjese të kostove të blerjes së aseteve bazë – pajisje (prodhim, IT, zyrë), vegla të specializuara për makineri etj.;

Ministria e Zhvillimit Ekonomik dhe Turizmit miraton rimbursimin e një pjese të shpenzimeve në masën deri në 70% të shumës së shpenzimeve të justifikuara pa TVSH, pra në shumën së paku 500.00€ dhe jo më shumë se 7000.00€ pa TVSH.

Shembull i praktikave më të mira, Shkolla profesionale “Hamdi Bushati” – Shkodër, Shqipëri.

Shkollat profesionale po zbatojnë praktika të ndryshme për të ofruar arsim profesional cilësor për nxënësit e tyre. Këto përfshijnë partneritetet me industrinë, mësim të bazuar në projekte, trajnime mbi sipërmarrjen, trajnimin e aftësive dixhitale dhe orientimin dhe këshillimin në karrierë.

Një nga praktikat më të mira është Shkolla e Mesme Teknologjike Profesionale "Hamdi Bushati" në Shkodër, Shqipëri që ka zbatuar një praktikë më të mirë të njohur si "Sistemi i Arsimit të Dyfishtë" dhe ofron 3 drejtime arsimore, përkatësisht Ekonomi-Biznes, Konfeksione-Tekstil dhe Hoteleri-Turizëm.

Në fushën e Ekonomisë-Turizmit ka 2 profile arsimore: Llogari dhe Agjenci imobiliare; Në drejtimin Hoteleri-Turizëm janë 4 profile arsimore: Kuzhinë-Pastiçeri, Bar-Restorant, Guidë Turistike dhe Shërbime Hoteli. Me mbështetjen e Agjencisë Kombëtare të Formimit dhe Kualifikimeve të Arsimit Profesional, shkolla përpiqet të përshtatë kurrikulat bazuar në kërkesat e tregut. Megjithatë, praktikat që ata kanë zhvilluar në bashkëpunim me bizneset lokale janë thelbësore për zhvillimin e aftësive dhe kompetencave të studentëve.

the application for vouchers. On the other hand, financial support includes the allocation of grants to cover part of the costs of purchasing basic assets - equipment (production, IT, office), specialized tools for machines, etc.

The Ministry of Economic Development and Tourism approves reimbursement of part of the costs in the amount of up to 70% of the amount of justified costs without VAT, that is, in the amount of at least €500.00 and no more than €7,000.00 without VAT.

Best practice example of vocational school “Hamdi Bushati” in Shkodër, Albania.

Vocational schools in are implementing various best practices to provide quality vocational education to their students. These include industry partnerships, project-based learning, entrepreneurship training, digital skills training, and career guidance and counseling.

One of the best practices is the Vocational Technological High School "Hamdi Bushati" in Shkodra, Albania that has implemented a best practice known as the "Dual Education System" and offers 3 educational directions, respectively Economy-Business, Confection-Textile and Hotel-Tourism.

In the field of Economy-Tourism there are 2 education profiles: Account and Real Estate Agency; In the direction of Hotel-Tourism are 4 educational profiles: Kitchen-Pastry, Bar-Restaurant, Tourist Guide and Hotel Services. With the support of the National Agency for the Training and Qualifications of Vocational Education, the school strives to tailor curricula based on market demand. However, internship and business practice that they have developed in collaboration with local businesses is essential

This programme is funded by the European Union
MNE-ALB IPA CROSS-BORDER COOPERATION PROGRAMME MONTENEGRO-ALBANIA 2014-2020
BSC BAR
AIDA Albanian Investment Development Agency
Agjencia Shqiptare e Zhvillimit të Investimeve
CHAMBER OF ECONOMY OF MONTENEGRO

Shkolla e Mesme Teknologjike Profesionale “Hamdi Bushati” bashkëpunon ngushtësisht me bizneset vendase për të identifikuar mundësitë e praktikës për nxënësit e tyre. Për vitin 2021-2022, 605 prej studentëve janë angazhuar në praktikën profesionale. Shkolla gjithashtu ofron mbështetje për studentët dhe bizneset gjatë periudhës së praktikës, duke përfshirë vlerësime të rregullta për t'u siguruar që studentët po i përmbushin qëllimet e tyre dhe po fitojnë përvojë të vlefshme. Në listën e bizneseve bashkëpunuese përfshihen hotelet dhe restorantet më të mira në qytetin e Shkodrës, por gjithashtu numri i bizneseve partnere nga periferia e qytetit është në rritje, gjë që lehtëson praktikën profesionale për studentët nga zonat rurale dhe veçanërisht për vajzat, numri i e cila po rritet çdo vit.

Sistemi i edukimit të dyfishtë kombinon edukimin teorik në klasë me trajnimin praktik në bizneset lokale, duke i lejuar studentët të fitojnë përvojë praktike në fushën e tyre të zgjedhur të studimit. Sistemi i Arsimit të Dyfishtë i zbatuar nga Shkolla e Mesme Teknologjike Profesionale "Hamdi Bushati" është një praktikë më e mirë që mund të përsëritet nga shkolla të tjera profesionale në Shqipëri. Duke ofruar mundësi trajnimi praktik përmes partneriteteve me bizneset lokale, shkollat profesionale mund t'i përgatisin më mirë studentët e tyre për fuqinë punëtore dhe të ndihmojnë në adresimin e hendekut të aftësive në vend.

for development of student’s skills and competences.

The Vocational Technological High School "Hamdi Bushati" works closely with local businesses to identify internship opportunities for their students. For the year 2021-2022, 605 of the students were engaged in the professional practice. The school also provides support to both students and businesses during the internship period, including regular evaluations to ensure that students are meeting their goals and gaining valuable experience. The list of cooperating businesses includes the best hotels and restaurants in the city of Shkodra, but the number of partner businesses from the outskirts of the city is growing, which facilitates the professional practice for students from rural areas and especially for girls, the number of which is increasing every year.

The “Dual Education” system combines theoretical classroom education with practical training in local businesses, allowing students to gain hands-on experience in their chosen field of study. The Dual Education System implemented by the Vocational Technological High School "Hamdi Bushati" is a best practice that can be replicated by other vocational schools in Albania. By providing practical training opportunities through partnerships with local businesses, vocational schools can better prepare their students for the workforce and help to address the skills gap in the country.

This programme is funded by the European Union
MNE-ALB
IPA CROSS-BORDER COOPERATION PROGRAMME
MONTENEGRO-ALBANIA 2014-2020
BSC BAR
AIDA
Albanian Investment Development Agency
Agjencia Shqiptare e Zhvillimit të Investimeve
CHAMBER OF ECONOMY OF MONTENEGRO

Funded by the European Union
MNE-ALB
Konferencija o mogućnostima zapošljavanja i trendovima na tržištu rada u prekograničnom području Albanije i Crne Gore
AIDA

Funded by the European Union
MNE-ALB
Konferencija o mogućnostima zapošljavanja i trendovima na tržištu rada u prekograničnom području Albanije i Crne Gore
BSC BAR
AIDA

MNE-ALB
Bar, 24 i 25 april, 2023
Konferencija o mogućnostima zapošljavanja i trendovima na tržištu rada u prekograničnom području
Conference on Employment opportunities and Labor market trends in cross border area
AIDA